

A boszorkány átká

Egyszer réges-régen élt a nagy tó partján egy juhász, akit Balatonnak hívtak. Nem volt sem szegény, sem gazdag, éppen annyi volt a nyája, hogy szépen megelégedtek belőle. Jólelkű volt, barátságos, becsületes ember, és furfangos észjárásáért, okos beszédéért kedvelte mindenki a környéken. Ugyanígy szerették szépséges leányát, Lellét is. Balaton egyedül nevelte szeme fényét, mert édesanyját a kislány születésekor elvesztették. Sokan jártak hozzájuk az apa jó szaváért, a leány ízletes juhsajtjaiért, s ők szívesen fogadtak ismerőst, ismeretlent egyaránt kicsiny házikójukban.

Egyvalaki volt csak, aki nem szerette őket. Egy csúf banya élt a szomszédságukban, aki szívből gyűlölte őket. Irigyelte a leány szépségét és jóságát, a juhász boldogságát, s ott ártott nekik, ahol csak tudott.

Történt egyszer, hogy a leány, miközben nyáját legeltette, nem figyelt oda, s az egyik bárány betévedt a banya földjére. Hej, lett is belőle kiabálás, veszekedés!

– Nem szégyelled magad, te leány, hogy egy szegény öregasszonynak féltve őrzött rétyjére engedted a bárányaidat? Hát mit fognak enni így az én állataim?

– Bocsásson meg, öreganyám – hebegte a leány, miközben

visszaterelte a juhok saját földjükre –, hiszen csak egyetlen báránka volt – próbálta békíteni.

De a banya csak nem hagyta abba a pörölést.

– Egyetlen báránka?! Letaposta, fellegelte az egész legelőmet! Tudtam én mindig, milyen gonoszság lakozik a te szívedben! Szándékosan tetted ezt velem! Légy hát átkozott, te leány! Csapjon beléd és apádba a mennydörgős ménkű, még mielőtt lehullanak a levelek!

Sírva ment haza a leány, és elmondta apjának, mi történt. Megijedt a juhász, mert tudta, milyen súlya van egy ilyen átoknak, de próbálta nyugtatni a szép Lellét.

– Ne félj, leányom, megtaláljuk a módját, hogy megmeneküljünk!

De hiába kereste fel a vidék összes varázslóját, jósát, pedig még Tihanyba is átment a barlangi banyához: az átkot senki sem tudta levenni róluk.

Egy szép, napsütéses nyári napon aztán egyszer Lelle is elkísérte apját a legelőre. Tehette, hiszen nem volt már dolga, a ház ragyogott a tisztaságtól, a rocskák, edények fényesre súrolva, a kerek juhsajtok illatozva sorakoztak a polcon. Együtt élvezték hát a napsütést, magukba szívták a legelő illatát, hallgatták a tó monoton csobogását.

Hanem a békének hirtelen vége szakadt: hatalmas vihar kerekedett. A Bakony felől, a túlpartról csapott le a fergeteg, de olyan gyorsan, hogy haza sem tudtak menekülni, egy fa alá húzódtak be. Haragudhattak az égiek, mert mennydörgött, villámlott, s csak nem lett vége az égszakadásnak. Lelle félénken kapaszkodott apjába, s bizony a juhász is egyre csak imákat mormolt. De

rajtuk volt az átok, s végzetük elől nem menekülhettek: a fába, ami alá bújtak, belecsapott a villám, s ők mindketten szörnyet haltak.

A faluban nagy volt a gyász, amikor megtalálták őket. Tisztelességgel eltemették apát és leányát, és emlékükre Balatonlellének nevezték el településüket. A banyát pedig boszorkánynak nyilvánították, és máglyán égették el.

A Hegyek Királynője és a kisegér

A Hegyek Királynője elégedetten ült trónusán. A hatalmas szikláról remek kilátás nyílt birodalmára, és ő kedvtelve nézett szét. A szántóföldek már betakarítva várták a téli pihenőt. A szőlők java is leszüretelve, itt-ott még narancssárga tökök virítottak a mezőn, a bágyadt őszi napsugár aranyszínbe öltöztette a tájat, a Balaton zöld vize felett titokzatos pára lebegett.

A Királynő szerette az őszt, a betakarítás időszakát, boldogan sétálgatott a rétek szénaboglyái között, segített a kisgyerekeknek begyűjteni az erdő bogyóit, a csipkét, somot, galagonyát. És nagy örömmel járta végig a barlangokat, ahol népe télire elrakta a krumplit, répát s a föld más terményeit.

Ahogy azonban most üldögélt a trónusán, azt látta, hogy kedvenc csősze, az öreg János apó gondterhelten kaptat fel a hegyre.

– Mi a baj, János apó? – kérdezte tőle kedvesen.

Az öreg illendően letérdelt előtte, s levett kalapját zavartan morzsolgatva mondta:

– Királynőm, öreg vagyok már, nehezemre esik a pontos számlálás, vagy nem is tudom, lehet, hogy valaki dézsmálja a téli készleteidet.

Éktelen haragra gerjedt a Királynő:

– Ki merészeli a Hegyek Királynőjének tulajdonát károsíta-

ni? – söpört végig hangja a tájon, még a hegyek is beleremegtek királynőjük haragjába. – Hol történt ez, János apó?

– A Csodabogyós-barlangnál.

A Királynő tudta, hogy abban a barlangban a répákat vermelték el. S mit fog enni télen a népe, ha most valaki azt megdézsmálja?

– Katonákat! – kiáltotta, mire apródja megfújta a kürtjét.

A lovasok pár perc múlva meg is érkeztek, s a Királynő hófehér paripáján az élükre állva vágatott a Csodabogyós-barlanghoz.

Hanem a katonák hiába kutatták fel dübörögve a barlangot, nem találtak senkit. De azt ők is látták, hogy bizony a barlang mélyén fel van túrva pár helyen a homok, répa pedig sehol.

– Apókám, mi a baj? – kérdezte János apó kisunokája, Jancsika, amikor a lovasok végül nagy dérrrel-dúrral elvonultak.

– Baj, van, lelke, Jancsikám! – felelte az öregember. – Valaki megdézsmálja a Királynő télire elrakott készleteit.

– Én tudom, ki az!

– Ki az, Jancsika?

– Egy kiséger!

– El tudod-e fogni, Jancsika?

– El, biza! – mondta a kisfiú.

Másnap nagy örömmel kereste fel a Királynőt János apó.

– Ímhol, ni, a bűnös, Királynőm! – s nyújtotta a Királynőnek a kiségeret a farkánál fogva. – Ezt a répát ette éppen – mutatott a másik kezében levő gyökérre.

– Átkozott légy, kiséger, ki el akarod lopni népem elől a föld termését, amiért keservesen megdolgoztak! – kiáltotta a Király-

nő, s lábával toppantott egyet. A kiséger és a répa abban a pillanatban kővé vált.

– És hogy mindenki megtanulja, hogy a Hegyek Királynőjének népét nem lehet büntetlenül megkárosítani, akasszátok ki a barlangban az egeret és a répát!

A balatonedericsi Csodabogyós-barlangban azóta is mutogatják a barlangászok minden látogatónak a kővé vált kiségeret és a répát, amit lassan bevont a csillogó cseppkő.

A rémhalász

Bár csípős volt a novemberi reggel, a köd kezdett lassan felszállni, amikor a falu népe a templomba igyekezett. A férfiak reménykedve tekintettek le a mélybe, keresték a vízen a látott hal jellegzetes sötét foltjait.

– Ne a vizet nézze! – szólt feddően urára Bözse nénje. – Az Úr templomába megyünk most, inkább a lelkét készítse. A ladikja s hálói úgyis készen állnak.

– Jól van, no – mondta a férje, Jóska, de halászembernek a gardahalászat nagy esemény, s csak le-lenézett a vízre.

Bizony a mise alatt is többet gondolt a halra, mint Urunk színeváltozására, hiába adta bele a prédikációba szívét-lelkét a fiatal pap, Jóska esze egyre csak lent járt a vízen. De így volt ezzel a legtöbb férfiember, hiszen olyan régen várták már, hogy felhangozzon a kiáltás: jön a garda! Ám az elmúlt napok ködös, esős, szürke időt hoztak, az ember szinte a csónak elejét sem látta, nemhogy fönt a hegyről a vizet! Pedig a gardahalászat tiszta időt kívánt. A hegy tetejéről kell látnia a figyelőnek a vándorló gardaraj sötétlő foltját, s szűrével, karjával mutogatja a halászcsonakokban ülőknek, merre vessék ki a hálót. Ezért is hívják a gardát más néven látott hálnak. De bizony az elmúlt napokban hiába álltak a figyelők a helyükön.

Gondolataiból a ministráns csengetése zavarta fel. Nehézesen letérdelt. Hol volt már ifjúsága fürgesége! Nehezére esett a szűk padban a mozgás, térde sajgott, dereka is nyilallott. Bezeg, ha a csónakjában ült! Ott nem fájt semmije, minél nehezebb volt a háló, annál buzgóbban hajlongott, s annál sebesebben mozgott. Különösen a látott hal kifogását szerette. Ilyenkor az egész falu egyként mozgott, minden legény és férfiember együtt dolgozott, a kifogott gardákat közösen készítették, sütötték a nyárson, cserepcsíkon. Nagy ünnep volt ez Tihanyban!

– Add, Uram, a gardát! – sóhajtotta magában némán.

Abban a pillanatban kisütött odakint a nap, s fény árasztotta el a templomot.

A csodálat, boldogság moraja zúgott fel a templomban, s az ifjú, de nagyon szigorú plébános atya, ki olyannyira korholta őket mindig bűneikért, elégedetten nézett le nyájára.

Ekkor azonban kivágódott a templom ajtaja, és Dénes, az egyik figyelő rontott be rajta. A futástól kipirultan, fővegét a fején felejtve kiabált:

– Jön a garda!

Több sem kellett a férfiaknak! A térdelésből felpattanva, aszszonyaikat félrelökve siettek kifelé, hogy minél előbb a vízen legyenek.

A szegény plébános atya, ki nemrégiben érkezett Tihanyba Somogyból, s jóformán azt sem tudta, mi az a garda, elképedve nézett a félig kiürült templomra, majd szomorúan lehajtotta fejét.

– Ne ess mohóságod hatalmába soha, nehogy mint a bika, úgy összetaposson! – suttogta maga elé Jézusnak, Sirák fiának szavait.

Eközben lent a parton vidám munka folyt. A halászok a hosszú várakozás után a gazdag zsákmány reményében lázasan dolgoztak, a bizakodástól megrészesülve, hangos kurjongatások közepette egymás után hagyták el a partot a csónakok. Egyik szemük a vízen, másik a hegytetőn álló örön, annak mutogatásait figyelmesen követve eveztek lázas buzgalommal. Dénes, a hírhozó csónakja volt legelöl, ő érte el legelőször a gardarajt. Hanem amikor elkezdte ladikjába behányi a halat, egyszer csak megdördült az ég.

Olyan vihar keveredett egy pillanat alatt, amelyet a legöregebbek sem láttak még soha. A Balaton hatalmas hullámokat vetett, a szürke taréjokon mint könnyű falevél hánykolódtak a csónakok. A mennydörgésnek egy pillanatra sem szakadt vége, a villámok mind közelebb cikáztak, s a sűrű esőben alig látták egymást még az egy ladikban ülők is. Ott hagytak hálót, ott hagytak gardát, csak menteni próbálták életüket a tihanyi férfiak.

Fent a templom előtt szomorúan állt a fiatal plébános atya.

– Ne ess mohóságod hatalmába soha, nehogy mint a bika, úgy összetaposson...! – suttogta, s forrón imádkozott, hogy a nyája megmeneküljön.

Partot is ért szinte minden csónak, csak éppen Dénesét nem látták.

– Hol van Dénes? Hol van az uram? – sikoltzott Lidi asszony, a felesége. Futott fel és alá a part mentén, kendőjét elhagyta, haja csapzottan lógott arcába.

Dénes azonban nem tért haza többet.

Hanem viharos időben fel-feltűnik csónakja a hullámok között. Arca halottsápadt, szeme véres, ősz hajába fekete hínár ta-

pad, s szája egyre csak mormolja, mormolja:

– Jön a garda!

Nem evez, merítőlapátjával próbálja a sok halat behányni a vízbe, hogy szabaduljon az átoktól.

De a rémhalász nem szabadul...